

Prilog 1

**Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije**

**INFORMACIJA
O PROGRAMIMA PODRŠKE EVROPSKE UNIJE CRNOJ GORI ZA 2018. GODINU**

Podgorica, decembar 2018. godine

Sadržaj

<u>Sadržaj</u>	1
<u>Rezime</u>	2
<u>1. IPA I (2007-2013)</u>	3
<u>1.1. I komponenta – Podrška tranziciji i izgradnji institucija</u>	3
<u>1.2. II komponenta – Prekogranična saradnja</u>	4
<u>1.3. III komponenta – Regionalni razvoj</u>	4
<u>1.4. IV komponenta – Razvoj ljudskih resursa</u>	5
<u>1.5. V komponenta – Poljoprivreda i ruralni razvoj</u>	5
<u>2. IPA II (2014-2020)</u>	6
<u>2.1. Godišnji akcioni programi Ipe</u>	7
<u>2.2. Programi Unije</u>	11
<u>2.3. IPARD II</u>	12
<u>2.4. Instrument za civilno društvo i Program za medije</u>	12
<u>2.5. Višekorisnički programi Ipe</u>	13
<u>2.6. Instrument za evropsku integraciju</u>	13
<u>2.7. Zapadnobalkanski investicioni okvir</u>	14
<u>3. Programi regionalne i teritorijalne saradnje</u>	14
<u>4. Makro-regionalne strategije EU</u>	19

Rezime

Tokom 2018. godine nastavljeno je s finalnim aktivnostima u okviru projekata I, II, III i IV komponente Instrumenta pretpristupne podrške – Ipe I (2007-2013) i radom na pripremi i sprovođenju dijela projekata obuhvaćenih programima Ipe II (2014-2020). U cilju praćenja sprovođenja projekata iz obje finansijske perspektive, održana su dva sastanka Sektorskog nadglednog odbora (SNO) 21. juna 2018. godine i 28. novembra 2018. godine i sastanak Nadglednog odbora 14. decembra 2018. godine. Održano je petnaest (15) sastanaka nadglednih odbora za sprovođenje prekograničnih i transnacionalnih programa.

Kada je u pitanju pravni osnov za sprovođenje programa, tokom 2018. godine potpisano je osam finansijskih sporazuma, kako slijedi:

- Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu za Crnu Goru za 2017 – direktna budžetska podrška reformi javne uprave, 16. januara;
- Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije za Sektorski operativni program Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike 2015-2017, 12. jula;
- Dopuna Finansijskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske unije o Godišnjem akcijskom programu za Crnu Goru za 2014. godinu (cilj 1 – dio 1 i cilj 2 – dio 1), 27. jula;
- Finansijski sporazum o Godišnjem akcionom programu za Crnu Goru za 2017, dio II, 17. decembra;
- Finansijski sporazum za program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija, 13. novembra;
- Finansijski sporazum za program prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo, 13. novembra;
- Finansijski sporazum za program prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora, 24. decembra;
- Finansijski sporazum za program prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora, 24. decembra.

Program Ipa 2018 je u decembru 2018. godine usvojen od strane Evropske komisije, dok se potpisivanje finansijskog sporazuma očekuje tokom 2019. godine.

Nizom koordinativnih sastanaka s predstavnicima resornih ministarstva i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori započeto je i programiranje Ipe 2019 i Ipe 2020, a predstavnici Generalne direkcije Evropske komisije za susjedstvo i pregovore o

proširenju su u programskoj misiji boravili u Crnoj Gori tokom jula i novembra 2018. godine.

Kada je riječ o podršci regionalnim projektima, Evropska komisija je Odlukom C(2018)5074 od 31. jula 2018. godine usvojila Višekorisički program Ipe 2018, a u toku je finalizacija Višekorisičkog programa Ipe 2019 i priprema programa za 2020. godinu. Crnoj Gori je posredstvom Zapadnobalkanskog investicionog okvira tokom 2018. godine dodijeljeno 70,1 milion eura za pripremu i sprovođenje prioriternih infrastrukturnih projekata.

U kontekstu srednjoročne revizije Ipe II, Evropska komisija je revizijom Indikativnog strateškog dokumenta Crne Gore (ISDCG) u avgustu 2018. godine Crnoj Gori dodijelila 8 miliona eura u vidu nagrade za ostvareni učinak. Ova sredstva su dodijeljena sektoru Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike posredstvom nacionalnog programa Ipa 2018.

Što se tiče regionalne i teritorijalne saradnje, trenutno se sprovodi 97 projekata prekogranične i transnacionalne saradnje s učešćem crnogorskih organizacija i institucija, 79 u okviru trilateralnih i transnacionalnih programa, vrijednosti oko 108 miliona eura (od čega je za crnogorske partnere opredijeljeno oko 13,5 miliona eura) i 18 projekata u okviru bilateralnih programa, ukupne vrijednosti 6,2 miliona eura. U 2018. godini su odobreni projekti u okviru poziva Dunavskog i Mediteranskog transnacionalnog programa, i bilateralnih programa s Albanijom i Kosovom. Takođe, objavljeni su pozivi za dostavljanje predloga projekata u okviru bilateralnog programa Bosna i Hercegovina - Crna Gora, trilateralnog programa Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora, Jadransko-jonskog (ADRION) i Mediteranskog transnacionalnog programa.

1. IPA I (2007-2013)

1.1. I komponenta – Podrška tranziciji i izgradnji institucija

U okviru I komponente za programe 2007-2013, Evropska komisija je kroz **102 nacionalna projekta** odobrila **165 miliona eura** bespovratne finansijske podrške Crnoj Gori. Nacionalno kofinansiranje za ove projekte (uključujući i zajmove međunarodnih finansijskih institucija) iznosilo je oko 100 miliona eura. Svi projekti obuhvaćeni I komponentom uspješno su ugovoreni. **Ugovoreno je 97,2 % opedjeljenih sredstava, dok je do sada 95,4 % isplaćeno.**

Tokom 2018. godine nastavljeno je sprovođenje dva preostala projekta iz ove komponente:

- *IPA 2011 – Projektovanje i izgradnja kanalizacionog kolektora u Bijelom Polju (doprinos EU 3,1 milion eura), koji je završen uspješno krajem oktobra 2018. godine;*
- *IPA 2012 – Podrška uspostavljanju mreže zaštićenih područja NATURA 2000 (doprinos EU 1,9 miliona eura), koji se implementira u skladu s planom i završava u aprilu 2019. godine.*

Sve procedure ugovaranja i trošenja sredstava ove komponente sprovodila je Delegacija EU u Crnoj Gori u skladu s pravilima centralizovanog sistema ugovaranja. Stope ugovaranja i plaćanja na nivou komponente i pripadajućih programa svrstavaju Crnu Goru u red država korisnica Ipe s najvišim stepenom iskorištenosti sredstava.

1.2. II komponenta – Prekogranična saradnja

Kada je riječ o **programu prekogranične saradnje Albanija – Crna Gora** radovi u okviru jedino preostalog, strateškog projekta *Izgradnja graničnog prelaza Grabom - Zatrijebačka Cijevna i rekonstrukcija graničnog prelaza Hani Hotit - Božaj* su završeni, a objekti su u fazi tehničkog prijema.

U okviru **programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora**, 3 preostala projekta su uspješno završena tokom 2018. godine. Prethodno su uspješno završeni projekti podržani kroz **programe prekogranične saradnje sa Bosnom i Hercegovinom, Kosovom i Hrvatskom.**

1.3. III komponenta – Regionalni razvoj

U okviru ove komponente nastavljeno je sprovođenje dijela projekata iz **Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013**, čija je ukupna vrijednost 26,2 miliona eura, od čega je doprinos EU 85% ili 22,2 miliona eura. Od ovih sredstava je ugovoreno 91,7% sredstava, dok je 84% sredstava isplaćeno.

Tokom 2018. godine nastavljene su aktivnosti na sprovođenju 4 od 5 infrastrukturnih projekata, sa sljedećim statusom sprovođenja:

1. *Demontaža postojeće i postavljanje nove elektrovučne podstanice Trebešica* (ukupna vrijednost 3,55 miliona eura) - radovi su završeni, procedura izdavanja upotrebne dozvole je u toku;
2. *Unapređenje sistema vodosnabdijevanja i izgradnja sistema za tretman otpadnih voda i kanalizacione mreže u Beranama* (ukupna vrijednost 9,26 miliona eura) - sprovođenje projekta je u toku;
3. *Sanacija nesanitarnog odlagališta otpada Ćafe u Baru* (ukupna vrijednost 3,82 miliona eura) – sprovođenje projekta je u toku;

4. *Sanacija nesanitarnog odlagališta otpada Vrtijeljka na Cetinju* (ukupna vrijednost 1,73 miliona eura) – projekat je završen u februaru 2018. godine.

Nastavljeno je i sprovođenje projekata tehničke podrške Operativnoj strukturi za ovaj program. Pored aktivnosti koje se odnose na nastavak sprovođenja projekata koji su u toku, nadležne strukture su sprovele i neophodne aktivnosti u cilju pravovremenog zatvaranja programa, što je, shodno proceduri EU, neophodno završiti do kraja 2018. godine.

1.4. IV komponenta – Razvoj ljudskih resursa

Tokom 2018. godine nastavljeno je sprovođenje projekata ugovorenih u okviru **Operativnog programa Razvoj ljudskih resursa 2012-2013**. Ukupna sredstva izdvojena za ovaj Operativni program iznose 5,8 miliona eura, od čega su sredstva EU 4,95 miliona eura. Projekti obuhvaćeni programom imaju za cilj unapređenje stanja u oblastima obrazovanja, istraživanja, zapošljavanja, tržišta rada i socijalne politike.

Tokom 2018. godine intenzivno su se sprovodile aktivnosti na zatvaranju projekata u skladu s pravilima decentralizovanog sistema upravljanja. Kada su u pitanju ugovoreni iznosi, na nivou komponente ugovoreno je 98,43% sredstava, dok je 90,1% sredstava isplaćeno.

1.5. V komponenta – Poljoprivreda i ruralni razvoj

U okviru V komponente – Poljoprivreda i ruralni razvoj, tokom perspektive 2007-2013 nijesu ispunjeni preduslovi za decentralizovano upravljanje sredstvima za ovu komponentu.

Uzimajući u obzir zahtjevnost procesa pripreme i akreditacije nacionalnih struktura za samostalno upravljanje i korištenje sredstava koja su dostupna kroz ovu komponentu tokom finansijske perspektive 2007-2013, Crna Gora je donijela odluku o odlaganju ovog procesa za narednu perspektivu 2014-2020. Samim tim, sredstva u iznosu od 10,5 miliona eura, prvobitno opredijeljena za V komponentu za period 2012-2013, preusmjerena su u I komponentu, kako bi se ojačali kapaciteti i operativnih struktura i krajnjih korisnika za efikasno sprovođenje i korišćenje programa IPARD.

2. IPA II (2014-2020)

Prema Indikativnom strategijskom dokumentu za Crnu Goru za Ipu 2014-2020 (ISDCG) koji je Evropska komisija revidirala u avgustu 2018. godine, Crnoj Gori je tokom sedmogodišnjeg perioda kroz nacionalne programe Ipe II na raspolaganju **279,1 milion eura**. Podrška je usmjerena kroz pet oblasti politika, odnosno kroz šest sektora. Dodatno, Crna Gora učestvuje u programima regionalne i teritorijalne saradnje, koji su obuhvaćeni sedmim sektorom, za koje je Evropska komisija opredijelila 860 miliona eura za sve države korisnice.

U kontekstu srednjoročne revizije Ipe II, Evropska komisija je revizijom ISDCG izvršila neznatnu preraspodjelu sektora koja će se primjenivati na programe Ipa 2019 i Ipa 2020, na sljedeći način:

1. Demokratija i upravljanje;
2. Vladavina prava i temeljna prava;
3. Životna sredina, klimatske akcije i energetika;
4. Saobraćaj;
5. Konkurentnost, inovacije, poljoprivreda i ruralni razvoj;
6. Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika;
7. Regionalna i teritorijalna saradnja.

Dodatno, kao rezultat uspjeha u dosadašnjem korišćenju pretpristupnih fondova, ali i ukupnom procesu pristupanja EU, **Crnoj Gori je dodijeljeno 8 miliona eura u vidu nagrade za ostvareni učinak**. Ova sredstva su dodijeljena posredstvom programa Ipa 2018.

U cilju podrške rješavanju izbjegličke krize koja je pogodila države regiona i Evropu, Evropska komisija je donijela odluku da, počev od programske 2016. godine, opredijeljeni godišnji iznosi Ipe za Crnu Goru budu umanjeni za 10%. Ova praksa je nastavljena i tokom 2018. godine.

Tokom 2018. godine intenzivno se radilo na ažuriranju **sektorskih planskih dokumenata (SPD)**, koji predstavljaju osnovu za višegodišnje planiranje i programiranje na nivou sektora Ipe II (osim za sektor Regionalna i teritorijalna saradnja). U zavisnosti od toga koji je od sektora prepoznat kao prioritet u procesu programiranja, nastavljena je priprema akcionih dokumenta za nacionalne programe **Ipa 2018** (za sektore Vladavina prava i temeljna prava, Poljoprivreda i ruralni razvoj, Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika i Demokratija i upravljanje), **Ipa 2019** (za sektore Životna sredina i klimatske akcije, Saobraćaj i Demokratija i upravljanje) i **Ipa 2020** (za sektore Konkurentnost i inovacije, Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika i Demokratija i upravljanje). Program Ipa 2018 je pripremljen i usvojen od strane Evropske komisije u decembru 2018. godine, priprema programa Ipa 2019 i Ipa 2020 je u toku i plan je da se završi tokom prve polovine 2019. godine.

2.1. Godišnji akcioni programi Ipe

2.1.1. IPA 2014

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu Ipe za Crnu Goru za 2014. godinu, za akcije koje se sprovode direktno, je potpisan 4. oktobra 2015. godine, dok je za akcije u indirektnom sprovođenju Finansijski sporazum potpisan 10. decembra 2015. godine. Vrijednost ovog programa je 39,2 miliona eura, od čega su **35,7 miliona eura** sredstva Ipe. Program obuhvata 17 akcija, od čega će se 6 akcija sprovoditi direktnim i 11 akcija indirektnim modelom upravljanja.

Tokom 2018. godine intenzivno se radilo na objavljivanju tendera i ugovaranju za akcije koje su obuhvaćene ovim programom. U okviru indirektnog upravljanja, rok za ugovaranje u skladu s Finansijskim sporazumom je istekao 10. decembra 2018. godine. **S tim u vezi, do ovog datuma potpisano je svih 25 ugovora, tj. ugovoreno je preko 95% dodijeljenih sredstava.**

Kada je direktno upravljanje u pitanju, tokom 2018. godine nastavljena je realizacija 6 akcija kojima direktno upravlja Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori.

2.1.2. IPA 2015

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu Ipe za Crnu Goru za 2015. godinu je potpisan 22. septembra 2016. godine. U okviru ovog programa za finansiranje su odobrene 4 akcije za dva sektora čija vrijednost, uključujući i horizontalna izdvajanja, iznosi **26,7 miliona eura** (od čega je 25,1 milion eura obezbijeđeno iz sredstava Ipe).

Program obuhvata sljedeće akcije, sa statusom sprovođenja:

- U sektoru **Vladavina prava i temeljna prava**: *Direktna budžetska podrška za implementaciju Strategije integrisanog upravljanja granicom* (doprinos EU 20 miliona eura), čije sprovođenje je u toku, i *Promocija i zaštita ljudskih prava Roma i drugih ugroženih grupa* (doprinos EU 1 milion eura) čije sprovođenje je završeno.

Tokom 2018. godine Crna Gora je nastavila s korišćenjem prve tranše direktne budžetske podrške za implementaciju Strategije integrisanog upravljanja granicom, u iznosu od 8 miliona eura. Budžetska podrška se koristila prema nacionalnim pravilima javnih finansija i javnih nabavki. Nakon ocjene uspješnosti postignuća indikatora i pripreme izvještaja o realizaciji planiranih aktivnosti, 31. maja 2018. godine je podnjet zahtjev za uplatu druge, varijabilne, tranše. Crna Gora je ostvarila stoprocentnu ispunjenost indikatora i varijabilna tranša je uplaćena 28. novembra 2018. godine u potpunom iznosu od 8 miliona eura. **Ovo je prvi put da jedna od država regiona**

dobije potpuni iznos varijabilne tranše, što ukazuje na posvećenost administracije i kvalitet procesa strateškog planiranja na nivou podsektora koji se odnosi na integrisano upravljanje granicom.

Sastavni dio Godišnjeg akcionog programa za 2015. godinu čini i Sektorski operativni program za obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu politiku za period 2015-2017. Ukupna vrijednost programa je 18 miliona eura (od čega 15,3 miliona eura predstavlja doprinos EU podijeljen u tri programske godine). Finansijski sporazum za ovaj program je potpisan 12. jula 2018. godine. Kada je u pitanju priprema za operativno korišćenje sredstava, odobreno je svih 9 obrazaca za identifikaciju operacija. Direktor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija, kao implementaciono tijelo za ovaj program, redovno priprema Plan nabavki i plaćanja za ukupno 19 predviđenih ugovora.

2.1.3. IPA 2016

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu Ipe za Crnu Goru za 2016. godinu je potpisan 22. decembra 2017. godine. Ukupna vrijednost programa je **37,5 miliona eura**, uključujući i horizontalna izdvajanja. Ovim programom su podržane sljedeće akcije (sa statusom sprovođenja):

- U sektoru **Životna sredina i klimatske akcije** akcija *Jačanje kapaciteta i aktivnosti vezane za prenošenje i sprovođenje pravne tekovine EU u oblasti zaštite životne sredine*, (doprinos EU 16 miliona eura) za koju je priprema tenderske dokumentacije u toku;
- U sektoru **Konkurentnost i inovacija** akcija *Jačanje sektora konkurentnosti i inovacija u Crnoj Gori*, (doprinos EU 6,9 miliona eura) za koju je priprema tenderske dokumentacije u toku.

2.1.4. IPA 2017

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcionom programu Ipe za Crnu Goru za 2017. godinu za direktnu budžetsku podršku za reformu javne uprave (dio II) je potpisan 16. januara 2018. godine, dok je Finansijski sporazum za ostatak programa (dio I) potpisan 17. decembra 2018. godine.

Ukupna vrijednost akcija predloženih kroz oba dijela programa je **44,6 miliona eura**, uključujući i horizontalna izdvajanja. Programom su podržane sljedeće akcije (sa statusom sprovođenja):

- U sektoru **Saobraćaja** akcija *Podrška sektoru Saobraćaja u Crnoj Gori* (doprinos EU 9,6 miliona eura) za koju je u toku priprema tenderske dokumentacije;
- U sektoru **Demokratija i upravljanje**, odobrena je dodjela direktne budžetske podrške za implementaciju *Strategije reforme javne uprave - 15 miliona eura*.

Kada je u pitanju direktna budžetska podrška za implementaciju *Strategije reforme javne uprave* prva, fiksna, tranša je uplaćena 28. novembra 2018. godine u iznosu od 4 miliona eura.

2.1.5. IPA 2018

Tokom 2018. godine završena je priprema Godišnjeg akcionog programa za Crnu Goru za 2018. godinu. Ukupna vrijednost programa je **44,2 miliona eura**, uključujući i horizontalna izdvajanja. Programom su podržani sljedeći sektori i akcije:

- **Vladavina prava i temeljna prava** u ukupnom iznosu od **13,5 miliona eura**. U okviru akcije *Podrška sektoru Vladavine prava i temeljnih prava*, podrška je usmjerena na 3 podsektora: (1) pravosuđe; (2) sprovođenje zakona i (3) temeljna prava, shodno prioritetima i obavezama koje proističu iz završnih mjerila za 23. i 24. pregovaračko poglavlje. U dijelu koji se odnosi na infrastrukturna ulaganja, obezbijedena je podrška za izgradnju Specijalne zdravstvene ustanove i unapređenje infrastrukture ZIKS-a, rekonstrukciju i adaptaciju sudova, unapređenje efikasnosti kroz implementaciju *one-stop shopova* u većim sudovima i razvoj i implementaciju softverskih rješenja jedinstvenog Informacionog sistema pravosuđa;
- **Poljoprivreda i ruralni razvoj** u ukupnom iznosu od **9,5 miliona eura**. U okviru akcije *Podrška sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja u Crnoj Gori* podrška je usmjerena na 3 komponente: (1) poljoprivredu i ruralni razvoj; (2) bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarni nadzor i (3) ribarstvo, koje ujedno odražavaju prioritete koji proističu iz 11, 12. i 13. pregovaračkog poglavlja;
- **Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika** predviđena je akcija *Jačanje kvaliteta i pristupa zdravstvenim i socijalnim uslugama* **vrijednosti 8 miliona eura** koje su Crnoj Gori dodijeljene kao nagrada za ostvareni učinak u korišćenju pretpristupne podrške, ali i za ukupnog napredak u pretpristupnim pregovorima. Opredijeljena sredstva će biti iskorišćena za podršku daljoj reformi sistema socijalne zaštite i sistema brige o djeci kroz sprovođenje novog strateškog, pravnog i institucionalnog okvira u skladu sa pravnim tekovinama EU. U dijelu koji se odnosi na infrastrukturu u oblasti zdravstva planirana je izgradnja zgrade za potrebe Klinike za infektivne bolesti i Klinike za dermatovenerologiju.

Program je u decembru 2018. godine usvojen od strane Evropske komisije, dok se potpisivanje finansijskog sporazuma očekuje tokom 2019. godine.

2.1.6. Horizontalna izdvajanja

Sastavni dio godišnjih programa predstavljaju i izdvajanja za sljedeće horizontalne akcije:

- Instrument za civilno društvo, za koji je za period 2014-2018 izdvojeno ukupno 8,6 miliona eura;
- Regionalni stambeni program, za koji je u 2014. godini izdvojeno 1,45 miliona eura;
- Instrument pretpristupne podrške za ruralni razvoj (IPARD II) za koji je za period 2014-2018 izdvojeno 23 miliona eura;
- Sektorski operativni program Obrazovanje, zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa 2015-2017, za koji je za period 2015-2017 izdvojeno ukupno 15,3 miliona eura;
- Podrška učešću Crne Gore u programima EU, za koje je za period 2014-2018 izdvojeno 5,7 miliona eura;
- Instrument za evropsku integraciju, za koji je za period 2014-2018 izdvojeno 13,1 miliona eura;
- Izdvajanja za izbjegličku krizu, koja za period 2016-2018 iznose 8,4 miliona eura.

2.1.7. Tvining

Tokom 2018. godine, ugovoreni su sljedeći tvining projekti:

1. *Razvoj kapaciteta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.* Glavni partner na projektu je Službenik za informisanje Republike Hrvatske, ugovor je vrijedan 250.000 eura, dok je korisnik projekta Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama;
2. *Razvoj kapaciteta za koordinacijsku službu protiv prevara (AFCOS).* Glavni partner na projektu je Središnja agencija za finansiranje i ugovaranje Republike Hrvatske, ugovor je vrijedan 200.000 eura, dok je korisnik projekta Ministarstvo finansija, odnosno Nezavisna služba za borbu protiv nepravilnosti i prevara;
3. *Podrška upravljanju ljudskim resursima u javnom sektoru.* Glavni partneri na projektu su Finski institut za javno upravljanje i Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, ugovor je vrijedan 950.000 eura, dok je korisnik projekta Uprava za kadrove, odnosno Upravna inspekcija;
4. *Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije.* Glavni partner na projektu je Agencija za zaštitu konkurentnosti Republike Hrvatske, ugovor je vrijedan 250.000 eura, dok je korisnik projekta Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore;
5. *Podrška regulaciji finansijskih usluga.* Glavni partneri na projektu su Banka Njemačke, Hrvatska narodna banka, Banka Holandije, Njemačka savezna agencija za nadzor nad finansijskim uslugama (BaFin) i Hrvatska agencija za nadzor finansijskih usluga (HANFA), ugovor je vrijedan 1,41 milion eura, dok su korisnici projekta Ministarstvo finansija i Centralna banka Crne Gore;
6. *Podrška Poreskoj upravi.* Glavni partner na projektu je Poreska uprava Španije, ugovor je vrijedan 1 milion eura, dok je korisnik projekta Poreska uprava Crne Gore.

2.1.8. Tajeks

Tokom 2018. godine posredstvom instrumenta Tajeks (TAIEX), za crnogorske korisnike je organizovano ukupno **99 događaja** (radionica, ekspertske misije i studijskih posjeta), uz ekspertsku podršku sljedećih država članica EU:

Tabela 1: pregled broja Tajeks događaja po državama

Država članica	Broj događaja
Hrvatska	36
Slovenija	14
Italija	12
Austrija	6
Ujedinjeno Kraljevstvo	1
Litvanija	4
Grčka	3
Irska	1
Francuska	2
Poljska	2
Letonija	1
Rumunija	1
Češka	3
Španija	3
Portugal	1
Finska	2
Danska	2
Belgija	3
Estonija	1
Kipar	1

Kada su u pitanju pregovaračka poglavlja u kojima je pružena podrška, najveći broj događaja je organizovan u okviru PP 23 - Pravosuđe i temeljna prava, PP 12 - Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni razvoj, PP 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost, PP 27 - Životna sredina.

2.2. Programi Unije

Programi Evropske unije usmjereni su na ekonomsku, socijalnu i političku integraciju prvenstveno država članica EU, uz mogućnost postepenog uključivanja država kandidata za članstvo. Na osnovu iskustva sa prethodnim programima i nakon sagledavanja mogućnosti i koristi koje učešće u programima Unije pruža, Crna Gora je do sada donijela odluku da učestvuje u deset programa Unije: Horizont 2020, Erasmus+, Kreativna Evropa, Cosme, Evropa za građane, Carine 2020, Evropski program za zapošljavanje i inovacije (EaSI), Fiskalis 2020, Program za rješenja interoperabilnosti i zajedničke okvire za evropsku javnu upravu, privredu i građane – ISA i Program pravde.

Tokom 2018. godine Crna Gora je potpisala dva Memoranduma o razumijevanju između Evropske unije i Crne Gore o učešću u sljedećim programima: (1) Programu za rješenja interoperabilnosti i zajedničke okvire za evropsku javnu upravu, privredu i građane – ISA (29. maja 2018. godine) i (2) Programu pravde¹ – (13. septembra 2018. godine).

Takođe, tokom 2018. godine godišnje participacije za učešće u ovim programima uplaćivane su u skladu s dinamikom prispjeća obaveza i dobijenim zahtjevima za uplatu od strane EK, a iz Instrumenta pretpristupne podrške će biti obezbijedena sredstva za refundaciju dijela troškova participacije.

2.3. IPARD II

Tokom 2018. godine se intenzivno radilo na objavljivanju javnih poziva za mjere definisane Programom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru Ipard II za 2014-2020.

Tokom 2018. godine Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja objavilo je dva javna poziva i to za *Mjeru 1 - Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava* za period implementacije Programa IPARD II za period 2014-2020 u okviru koga je ukupan iznos raspoloživih sredstava iznosio 10,7 miliona eura i *Mjeru 3 - Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda*, u okviru koga je iznos raspoloživih sredstava iznosio 16,2 miliona eura. Rok za podnošenje zahtjeva za prvi javni poziv je bio do 15. maja 2018. godine, dok je rok za podnošenje zahtjeva za dostavljanje bespovratne podrške za drugi javni poziv istekao 16. jula 2018. godine. U toku je ocjena dostavljenih zahtjeva i potpisivanje prvih ugovora sa korisnicima se očekuje krajem 2018. godine.

2.4. Instrument za civilno društvo i Program za medije

Podrška organizacijama civilnog društva, osim kroz programe prekogranične i transnacionalne saradnje u kojima civilni sektor već uspješno učestvuje, pruža se i kroz Instrument za civilno društvo. Instrumentom direktno upravlja Evropska komisija, posredstvom Delegacije Evropske unije, s planom da, uz kontinuiranu pripremu i jačanje kapaciteta, Crna Gora pređe na samostalno upravljanje ovim instrumentom. Sredstva za Instrument za civilno društvo izdvajaju iz godišnjeg budžeta Ipe za Crnu Goru, u okviru sektora Demokratija i upravljanje.

Za period 2014-2020 ukupan iznos sredstava koji je opredijeljen za ovaj instrument za Crnu Goru iznosi 17,2 miliona eura. Po godinama, ova sredstva su raspoređena kao što slijedi:

¹ Memorandum o razumijevanju za Program pravde je potpisan nakon usaglašavanja akcionog dokumenta iz programa Ipa 2018 koji se odnosi na podršku učešću u programima EU, zbog čega će refundiranje troškova učešća biti moguće tek nakon 2020. godine.

Tabela 2: Raspored sredstava Instrumenta za civilno društvo i programa za medije za Crnu Goru za period 2014 – 2020:

Godišnji program Višekorisićke Ipe	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Godišnji iznos opredijeljen za Crnu Goru u milionima eura	2,3	1,3	2,5	1,5	1	4,3	1,6
UKUPNO	17,2						

U okviru programiranja Višekorisićke Ipe 2019, kroz Program za civilno društvo i medije za 2019. godinu je opredijeno 21,5 milion eura za države Zapadnog Balkana i Tursku. Prema najavama iz Evropske komisije, planirani iznos sredstava koji je opredijeljen za podršku medijima za period 2019/2020 biće uvećan.

2.5. Višekorisićki programi Ipe

Akcije koji su podržane kroz program Višekorisićke Ipe direktno priprema i sprovodi Evropska komisija, s ciljem promovisanja regionalne saradnje u skladu s prioritetima koji su definisani Višekorisićkim indikativnim strategijskim dokumentom za period 2014-2020.

Evropska komisija je Odlukom C(2018)5074 od 31. jula 2018. godine usvojila Višekorisićki program Ipe 2018, a u toku je finalizacija Višekorisićkog programa Ipe 2019 i priprema programa za 2020. godinu.

Koordinacioni sastanci na kojima se raspravljalo o programiranju Višekorisićke Ipe za 2019 (za koji je, prema revidiranom Indikativnom višekorisićkom strategijskom dokumentu opredijeljen iznos od 578 miliona eura) održani su 28. i 29. juna u Skoplju i 8. i 9. novembra u Briselu. Na sastancima su predstavljeni nacrti akcionih dokumenata i definisana dalja dinamika u radu na njihovoj finalizaciji. Zvanićno usvajanje programa je planirano za jul 2019. godine.

2.6. Instrument za evropsku integraciju

Instrument za evropsku integraciju (IEI) predstavlja horizontalnu akciju u okviru nacionalnog programa Ipe, koja ima za cilj da ojaća kapacitete institucija ukljućenih u proces planiranja, programiranja i implementacije Ipe II, kao i da unaprijedi sektorsku koordinaciju. Takođe, cilj IEI je da blagovremeno i efikasno odgovori na potrebe pregovaraćkog procesa i da na nivou sektora omogući kratkoroćne intervencije u cilju pripreme Crne Gore za ćlanstvo u EU.

Instrumentom upravlja Upravni odbor kojeg čine predstavnici Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Kancelarije za evropske integracije (Kancelarija nacionalnog IPA koordinatora). Upravni odbor je odgovoran za koordinaciju sprovođenja IEL, provjeru kvaliteta i procjenu opravdanosti dostavljenih predloga akcija u skladu s definisanim kriterijumima, kao i za nadgledanje realizacije odobrenih akcija. Tokom 2018. godine održana su tri sastanaka Upravnog odbora IEL. Upravni odbor je do sada odobrio ukupno 29 predloga akcija, ukupne vrijednosti 7,1 milion eura.

2.7. Zapadnobalkanski investicioni okvir

Tokom 2018. godine nastavljeno je ili započeto sprovođenje jedanaest nacionalnih projekata tehničke podrške pripremi projektne dokumentacije koji se finansiraju sredstvima Zapadnobalkanskog investicijskog okvira (ZIO) za koje je EU opredijelila 21,59 miliona eura. Riječ je o sljedećim projektima:

1. *Tehnička podrška projektima vezanim za otpadne vode i vodosnabdijevanje u Crnoj Gori, II faza*, vrijednosti 550 hiljada eura;
2. *Unapređenje željezničke pruge Bar-Vrbnica*, vrijednosti 1 milion eura;
3. *Specijalna inspekcija tunela na željezničkoj liniji Bar-Vrbnica s predlogom mjera sanacije*, vrijednosti 1,5 miliona eura;
4. *Unapređenje sigurnosti na željezničkoj liniji Bar-Vrbnica (II faza)*, vrijednosti 3 miliona eura;
5. *Priprema i revizija Glavnog projekta za rekonstrukciju puta Plužine - Šćepan Polje*, vrijednosti 3,65 miliona eura;
6. *Priprema studije izvodljivosti za Jadransko-jonski autoput/brzu cestu (zajednički projekat s Albanijom)*, vrijednosti 3,5 miliona eura;
7. *Priprema idejnog projekta i procjene društvenog i uticaja na životnu sredinu za dionicu autoputa Smokovac - Tološi - Farmaci*, vrijednosti 2,39 miliona eura;
8. *Priprema Idejnog projekta za dionice Jadransko-jonskog gasovoda u Crnoj Gori i Albaniji (zajednički projekat s Albanijom)*, vrijednosti 2,5 miliona eura;
9. *Izrada glavnih projekata za zamjenu signalno-sigurnosnih uređaja u pet željezničkih stanica na pruzi Podgorica - Bar*, vrijednosti 1,5 miliona eura;
10. *Izrada glavnih projekata za zamjenu signalno-sigurnosnih uređaja u jedanaest željezničkih stanica na pruzi Podgorica - Vrbnica*, vrijednosti 1 milion eura;
11. *Izrada Glavnog projekta za rehabilitaciju klizišta Ratac na željezničkoj pruzi Bar - Podgorica*, vrijednosti 1 milion eura.

Pored ovih projekata, tokom 2018. godine je nastavljeno sprovođenje sljedećih regionalnih projekata ZIO ukupne vrijednosti 2,5 miliona eura (među čijim korisnicima je Crna Gora):

1. *Analiza nedostataka infrastrukturne mreže Zapadnog Balkana*, vrijednosti 0,5 miliona eura;

2. *Regionalna studija izvodljivosti za unapređenje voltažnih profila u regionu Zapadnog Balkana*, vrijednosti 1 milion eura;
3. *Priprema regionalnog Hidro master plana*, vrijednosti 1 milion eura.

U Parizu je 18. i 19. juna 2018. godine održan 18. sastanak Upravnog odbora ZIO, na kojem su odobreni projekti u okviru XIX poziva za tehničku podršku pripremi projekata, razmatrani projektni predlozi u okviru III poziva za sufinansiranje investicija, ali i ključne strateške smjernice djelovanja ZIO za naredni period. Crnoj Gori je u okviru XIX poziva odobrena projektna prijava koja se odnosi na pripremu idejnog projekta za dio obilaznice oko Budve u okviru Jadransko-jonskog autoputa/brze ceste, vrijednosti 1,5 miliona eura.

U Luksemburgu je 6. decembra održan 19. sastanak Upravnog odbora ZIO, na kojem su odobreni sljedeći projekti u okviru XX poziva za tehničku podršku pripremi projekata:

1. *Izgradnja zatvora u Mojkovcu: revizija studije izvodljivosti, priprema idejnog projekta, elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, glavnog projekta i tenderske dokumentacije*, vrijednosti 1,2 miliona eura;
2. *Mediterranski koridor, željeznička linija R2 Crna Gora-Albanija, dionica Podgorica – granica s Albanijom: priprema studije izvodljivosti, idejnog projekta, elaborata za procjenu društvenog i uticaja na životnu sredinu i podrška PIU*, vrijednosti 1,3 miliona eura;

Na istom sastanku u okviru III poziva za sufinansiranje investicija koje EU podržava u kontekstu Berlinskog procesa Crnoj Gori su odobreni sljedeći projekti:

1. *Izgradnja obilaznice Budva u okviru priobalne varijante Jadransko-jonskog autoputa*
Ukupna vrijednost projekta je 187,4 miliona eura, od čega bespovratna sredstva EU iznose 42,1 milion eura, dok će ostatak sredstava biti obezbijeđen iz kreditnog zaduženja kod Njemačke razvojne banke (30 miliona eura), budžeta (29 miliona eura), dodatnog kredita ili privatnog učešća (71 milion eura) i ostalih izvora finansiranja (16 miliona eura). U okviru projekta biće izgrađeno 8,5 kilometara obilaznice na dionici Bratešići – Budva, s pripadajućih 4 kilometra pristupnih puteva i dvije petlje;
2. *Unapređenje željezničkog sektora*
Ukupna vrijednost projekta je 40 miliona eura, od čega bespovratna sredstva EU iznose 16,3 miliona eura, dok će ostatak sredstava biti obezbijeđen iz kreditnog zaduženja kod Njemačke razvojne banke. Projektnim aktivnostima biće: (1) rekonstruisano 20 km pruge na dionici Lutovo – Bratonožići – Bioče; (2) kupljena tri nova elektromotorna voza i (3) rekonstruisane i opremljene radionice i depoi za održavanje vozova.
3. *Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) - I faza, Bijelo Polje*
Ukupna vrijednost projekta je 6,7 miliona eura, od čega bespovratna sredstva bilateralnih donatora ZIO iznose 3,05 miliona eura, dok je ostatak sredstava obezbijeđen iz kreditnog zaduženja kod Evropske investicione banke. Projektom je

predviđena izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Bijelom Polju kapaciteta 20.000 ekvivalent stanovnika.

4. Izgradnja infrastrukture za Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokokotorski zaliv, faza I

Ukupna vrijednost projekta je 25,02 miliona eura, od čega bespovratna sredstva bilateralnih donatora ZIO iznose 4,7 milion eura za I fazu, dok je ostatak sredstava obezbijeden iz kreditnog zaduženja kod Njemačke razvojne banke. Projektom, koji je dijelom već u toku, je predviđena izgradnja nove kanalizacije s pripadajućim priključcima za naselja Risan i Perast u I fazi.

Na sastanku Upravnog odbora je donešena odluka o raspisivanju novog, XXI poziva za tehničku podršku pripremi projektne dokumentacije. Rok za podnošenje projektnih prijava je 1. mart 2019. godine.

U okviru IV poziva za za sufinansiranje investicija koji je završen 30. novembra 2018. godine nakon odobrenja od strane Nacionalne investicione komisije, podnijeta je projektna prijava:

1. *Bliski Istok/Istočni Mediteran koridor: SEETO putni pravac 4 – Autoput Bar-Boljare, dionica Mateševo-Andrijevića - priprema tenderske dokumentacije i izvođenje radova, vrijednosti 273 miliona eura, od čega je traženi doprinos ZIO 54,6 miliona eura.*

Takođe, kao druga faza već odobrene prijave dostavljena je prijava *Izgradnja infrastrukture za Vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali - Bokokotorski zaliv, faza II*, vrijednosti 17,2 miliona eura, od čega je traženi doprinos ZIO 4,3 miliona eura.

Odluku o ocjeni ovih projektnih prijava Evropska komisija će donijeti tokom 2019. godine.

3. Programi regionalne i teritorijalne saradnje

U okviru Instrumenta pretprijetne podrške 2007-2013, u osam programa prekogranične i transnacionalne saradnje u kojima je Crna Gora učestvovala ugovoreno je 227 projekata, s ukupnom vrijednošću od 37,82 miliona eura (20 miliona eura u okviru bilateralnih i 17,83 miliona eura u okviru programa sa zemljama članicama EU).

Crna Gora učestvuje u devet programa prekogranične i transnacionalne saradnje u okviru Instrumenta pretprijetne podrške 2014-2020 (IPA II).

Bilateralni programi: Crna Gora - Albanija, Crna Gora - Kosovo i Srbija - Crna Gora se sprovode u okviru indirektnog upravljanja, pri čemu je za prva dva programa Crnoj Gori, odnosno Ministarstvu finansija, povjereno ugovaranje sredstava EU namijenjenih

za ove programe. Za program Srbija - Crna Gora, Ugovorno tijelo je Ministarstvo finansija Srbije, dok se program sa Bosnom i Hercegovinom sprovodi u direktnom upravljanju gdje je Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini Ugovorno tijelo.

U okviru **programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija**, u toku je sprovođenje 8 projekata ukupne vrijednosti 3,2 miliona eura, kojima se realizuju aktivnosti u oblastima zaštite životne sredine, turizma i zapošljavanja. Objavljivanje Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata, vrijednosti 2,89 miliona eura, očekuje se u I kvartalu 2019. godine. Finansijski sporazum za alokaciju za 2017. godinu potpisan je od strane Crne Gore 13. novembra 2018. godine.

Crnogorski partneri učestvuju u sprovođenju tri projekta odobrena u okviru Prvog poziva **programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina - Crna Gora**, ukupnog budžeta 1,03 miliona eura. Projekti se sprovode u oblastima promocije zapošljavanja, mobilnosti radne snage, socijalne i kulturne inkluzije, unapređenja turizma i kulturne i prirodne baštine. Drugi poziv za dostavljanje predloga projekata objavljen je 7. decembra 2018. godine, s rokom za podnošenje projektnih predloga do 25. januara 2019. godine. U cilju pružanja podrške potencijalnim aplikantima i korisnicima projekata, otvorena je područna kancelarija Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Nikšiću. Finansijski sporazum za alokaciju za 2017. godinu je potpisan 24. decembra 2018. godine.

Kada je riječ o **programu prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo**, u okviru Prvog poziva ugovoreno je 7 projekata ukupne vrijednosti 2,02 miliona eura, koji će se sprovoditi u oblastima zapošljavanja u poljoprivredi, zaštite životne sredine, te turizma. Objavljivanje Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata vrijednosti 2,04 miliona eura očekuje se u I kvartalu 2019. godine. Finansijski sporazum za alokaciju za 2017. godinu potpisan je od strane Crne Gore 13. XI 2018. godine.

Prvi poziv za dostavljanje predloga projekata vrijednosti 2,04 miliona eura u okviru **Programa prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora** je zatvoren 26. I 2018. godine. Potencijalni korisnici su podnijeli projektne predloge koji se odnose na povećanje zapošljivosti i mogućnosti zapošljavanja, kao i zaštitu prirodnih resursa. U toku je proces ocjenjivanja projektnih predloga. U izvještajnom periodu je uspostavljena područna kancelarija Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Bijelom Polju. Finansijski sporazum za alokaciju za 2017. godinu je potpisan do 24. decembra 2018. godine.

Tokom 2018. godine je otpočelo sprovođenje 32 projekta odobrena u okviru Prvog poziva **INTERREG-IPA programa prekogranične saradnje za Italiju, Albaniju i Crnu Goru**, čija je ukupna vrijednost 30,5 miliona eura, od čega je za crnogorske organizacije i institucije opredijeljeno 7,34 miliona eura. Radilo se i na definisanju predloga tematskih projekata, koji su odobreni 22-23. oktobra, na sastanku Zajedničkog odbora za nadgledanje u Tirani (Albanija). Tematski projekti će se, između ostalog, baviti unapređenjem turističke ponude kroz uvođenje novih digitalnih tehnologija, umrežavanjem i jačanjem malih i srednjih preduzeća, unapređenjem telemedicinskih

usluga u oblasti kardiologije, te poboljšanjem crnogorskog sistema vodosnabdijevanja, a od posebnog značaja za Crnu Goru će biti obnova objekta starog zatvora u Kotoru i njegova adaptacija u centar za razvoj kulturnih i kreativnih industrija, izgradnja Luke Virpazar, nabavka opreme za reagovanje u vanrednim situacijama i prevenciju katastrofa, kao i uvođenje novih tehnologija uzgoja i distribucije ostriga. Tokom 2018. godine se radilo i na pripremi dokumenata neophodnih za objavu Drugog ciljanog poziva za dostavljanje predloga projekata, koja se planira za februar 2019. godine.

Kada je u pitanju **Interreg IPA program prekogranične saradnje za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru**, Drugi poziv za dostavljanje predloga projekata objavljen je 19. septembra. Poziv je zatvoren 21. decembra, a raspoloživa sredstva iznose oko 26 miliona eura. Osim toga, Crna Gora je ove godine bila domaćin *Dana evropske saradnje*, koji se svake godine obilježava na programskom nivou u jednoj od država učesnica, a svečani događaj je održan 3. oktobra u Domu za nezbrinutu djecu „Mladost“ u Bijeloj.

Na sastanku Odbora za nadgledanje **Mediterranskog transnacionalnog programa 2014-2020 (MED)**, održanom u Marseju 16. januara, odobren je 21 projekat Drugog poziva, a crnogorski partneri učestvuju u 4 projekta i za njihove aktivnosti je opredijeljeno oko 555.000 eura. Treći poziv za modularne projekte otvoren je 30. oktobra, s rokom do 31. januara 2019. godine, i kroz njega će partnerima iz zemalja korisnica sredstava Ipe biti na raspolaganju 2 miliona eura. Pozivom su obuhvaćene dvije prioritetne ose: PO1 – Inovacije i Plavi rast, i PO3 – Životna sredina, odnosno za oblasti održivog turizma i biodiverziteta u zaštićenim morskim područjima.

Kada je riječ o **Dunavskom transnacionalnom programu**, u Crnoj Gori se trenutno sprovodi 10 projekata odobrenih kroz Prvi i Drugi poziv, u kojima učestvuju crnogorski partneri s budžetom od oko 893.000 eura. Takođe, učešćem u svojstvu pridruženog partnera, još 6 crnogorskih institucija daje doprinos realizaciji projekata u okviru ovog programa.

Kada je u pitanju **Jadransko-jonski transnacionalni program (ADRION)**, crnogorski partneri trenutno učestvuju u sprovođenju 15 projekata odobrenih u okviru Prvog poziva, i za njihove aktivnosti je kroz ove projekte opredijeljeno 1,6 miliona eura. Projekti se sprovode u oblastima zaštite životne sredine, unapređenja sistema pomorskog saobraćaja i očuvanja prirodnog i kulturnog nasljeđa. U toku je postupak procjene prihvatljivosti i kvaliteta projektnih predloga podnesenih u okviru Drugog poziva.

Tokom 2018. godine, održani su brojni sastanci nadglednih odbora za sprovođenje prekograničnih i transnacionalnih programa Ipe II:

- Za prekogranični program Crna Gora – Albanija u Podgorici, 13. aprila;
- Za prekogranični program Bosna i Hercegovina – Crna Gora u Podgorici, 10. aprila;
- Za prekogranični program Crna Gora – Kosovo u Prištini, 25. i 26. septembra;

- Za prekogranični program Srbija – Crna Gora u Podgorici, 13. februara, te u Beogradu, 29. novembra;
- Za INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru, u Herceg Novom, 11. septembra, a 9. maja i konsultativni sastanak KEI s crnogorskim predstavnicima ZON-a, u cilju pripreme za objavu Drugog poziva;
- Za INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Italiju, Albaniju i Crnu Goru, u Podgorici 17-18. aprila, te u Tirani 22-23. oktobra, kao i tehnički sastanci u Kampobasu, 15-16. januara i Bariju, 3. septembra;
- Za Jadransko-jonski transnacionalni program (ADRION) u Bolonji, 6-7. marta, i Ankoni, 10-11. decembra;
- Za Dunavski transnacionalni program u Podgorici, 21-22. marta i Budimpešti, 11-12. decembra;
- Za Mediteranski transnacionalni program (MED), u Marseju, 16-17. januara, Rimu, 20. aprila, i Bolonji, 19-20. decembra.

4. Makro-regionalne strategije EU

Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR)

Kancelarija za evropske integracije, zajedno sa Ministarstvom vanjskih poslova, tokom 2018. godine kontinuirano je koordinirala proces sprovođenja Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR). U saradnji sa resornim ministarstvima koja su uključena u proces sprovođenja Strategije, realizovane su značajne aktivnosti u pogledu EUSAIR-a kroz redovne konsultacije i sastanke Radne grupe za sprovođenje Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region.

Na trećem Forumu Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region održanom 23. maja 2018. godine u Kataniji, **Crna Gora je preuzela jednogodišnje predsjedavanja EUSAIR-om** i Jadransko-jonskom inicijativom. Tokom redovnih sastanka Radne grupe za sprovođenje EUSAIR-a, utvrđeni su prioriteti crnogorskog predsjedavanja. Informacija o predsjedavanju Crne Gore Strategijom Evropske unije za Jadransko-jonski region, s predlogom Programa, usvojena je na sjednici Vlade od 15. novembra 2018. Kako je Programom definisano, u fokusu crnogorskog predsjedavanja biće oblasti Plavi rast i Održivi turizam, sa akcentom na zaštitu životne sredine, uspostavljanje finansijskog dijaloga u zemljama koje nisu članice EU i učestvuju u sprovođenju EUSAIR-a, unapređenje vidljivosti Strategije, jačanje postojećih koordinacionih mehanizama na svim nivoima, kao i stvaranje bolje sinergije sa drugim (regionalnim i ostalim) inicijativama/organizacijama.

Tokom 2018. godine u okviru EUSAIR su realizovane sljedeće aktivnosti:

- Sedmi sastanak EUSAIR Upravnog odbora, Brisel, 27-28. februar;
- Sastanak visokih zvaničnika za makro-regionalne strategije, Brisel, 1. mart;

- Osmi sastanak Upravnog odbora Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region, Podgorica, 03-04. oktobar;
- Sastanak EUSAIR nacionalnih koordinatora iz svih zemalja koje učestvuju u sprovođenje Strategije, Podgorica, 03. oktobar;
- Sastanak koordinatora EUSAIR tematskih stubova (Plavi rast, Povezivanje regije, Održivi turizam, Kvalitet životne sredine), Podgorica, 03. oktobar;
- Sastanak predsjedavajućeg Trija (nacionalnih koordinatora iz Italije, Crne Gore i Srbije), Podgorica, 04. oktobar;
- Sastanak EUSAIR Tematske radne grupe za Prvi stub – Plavi rast, Atina, 7-8. maj i Budva, 13-14. novembar;
- Sastanak EUSAIR Tematske radne grupe za Drugi stub – Povezivanje regije, Rim, 03-04. maj i Beograd, 14-15. novembar.
- Sastanak EUSAIR Tematske radne grupe za Treći stub – Životna sredina, Rim, 20-21. mart i Budva, 13. novembar;
- Sastanak EUSAIR Tematske radne grupe za Četvrti stub – Održivi turizam, Zagreb, 19-20. april i Mali Lošinj, 13-14. novembar.

Strategija Evropske unije za Dunavski region (EUSDR)

Kancelarija za evropske integracije koordinira učešće Crne Gore u Strategiji EU za Dunavski region (EUSDR), kao platforme za saradnju i prihvatanje tekovina EU od strane zemalja kandidata. Strategija definiše 11 prioriternih oblasti u okviru kojih se realizuju projekti i za koje su određene zemlje – koordinatori (po dvije zemlje za svaku oblast).

Predstavnici Kancelarije za evropske integracije tokom 2018. godine prisustvovali su sljedećim sastancima:

- Sastanku EUSDR nacionalnih koordinatora, Sofija, 22. februar;
- Sedmom Godišnjem EUSDR Forumu, Sofija, 18-19. oktobar.

Prilog 1 – Javni događaji organizovani u okviru programa prekogranične i transnacionalne saradnje tokom 2018. godine

1) Program prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija:

- Kampanja za promociju programa i informisanje potencijalnih aplikanata o mogućnostima u okviru programa, od 19. februara do 26. marta u 21 crnogorskih opština;
- Svečana konferencija povodom dodjele grantova, 17. maja u Skadru;
- Implementacioni i trening za nabavke za korisnike grantova, 5. i 6. juna u Podgorici;
- Obuka za potencijalne korisnike "Upravljanje projektnim ciklusom" 20-22. juna u Beranama, i 27/29. jula u Lješuu;
- Obuka na temu izvještavanja za korisnike Prvog poziva, 3. jula u Skadru;
- Obuka na temu vidljivost i javnost, 4. jula u Skadru;
- Projektne klinike za neuspješne korisnike iz Prvog poziva, 10. jula u Podgorici, i 12. jula u Skadru;
- Info dani i forumi za uspostavljanje projektnih partnerstava, 6. novembra u Skadar i 9. novembra u Podgorici.

2) Program prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina - Crna Gora:

- Trening o pripremi sažetaka projekata, 9-11. oktobra u Nikšiću;
- Forum za uspostavljanje partnerstava, 6. novembra u Plužinama.

3) Program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo:

- Kampanja za promociju programa i informisanje potencijalnih aplikanata o mogućnostima u okviru programa, od 19. februara do 21. marta, u 18 opština iz programskog područja u Crnoj Gori i Kosovu;
- Tehnički sastanak operativnih struktura Programa, 26. septembra u Prištini;
- Obuka za potencijalne korisnike "Upravljanje projektnim ciklusom", u Đakovici od 22. do 25. Oktobra, i u Beranama od 30. oktobra do 1. novembra;
- Projektne klinike za neuspješne aplikante iz Prvog poziva, 26. oktobra u Đakovici i 2. oktobra u Beranama;
- Svečana konferencija povodom dodjele grantova, 16. novembra u Prištini;
- Implementacioni i trening za nabavke za korisnike grantova, 21. i 22. novembra u Podgorici;
- Obuka na temu izvještavanja za korisnike Prvog poziva, 12. decembra u Peći;
- Obuka na temu vidljivosti i javnosti, 13. decembra u Peći;

4) Program prekogranične saradnje Srbija - Crna Gora:

- Info dan, 1. oktobra u Gusinju i Plavu;
- Info dan u Andrijevići, 2. oktobra u Beranama i Rožajama;
- Info dan, 3. oktobra u Petnjici Bijelom Polju i Mojkovcu;
- Info dan, 4. oktobra u Kolašinu i Pljevljima;

- Info dan, 5. oktobra na Žabljaku i u Šavniku;
 - Info dan, 9. oktobra u Plužinama i Nikšiću;
 - Obuke za pripremu predloga projekata u Crnoj Gori i Srbiji (17-18. oktobra u Nikšiću i 24-25. oktobra u Vrnjačkoj Banji);
- 5) INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru:
- Informativni sastanci u 10 crnogorskih opština, i to: 5. marta u Herceg Novom, 6. marta na Cetinju, 7. marta u Podgorici, 8. marta u Ulcinju, 9. marta u Baru, 12. marta u Tivtu, 13. marta u Kotoru, 16. marta u Danilovgradu, 19. marta u Nikšiću i 20. marta u Budvi;
 - Informativni sastanak s predstavnicima crnogorskih ministarstava i institucija nadležnih za oblasti koje se podržavaju u okviru Programa, 29. marta u Podgorici;
 - Svečana konferencija povodom objave Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata, 21. septembra u Trebinju;
 - Info dani povodom objave Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata, 2. oktobra u Nikšiću i 4. oktobra u Tivtu;
 - Dan evropske saradnje, 3. oktobra u Bijeloj;
 - Projektna klinika, 22. oktobra na Cetinju;
- 6) INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Italiju, Albaniju i Crnu Goru:
- Svečana konferencija za promociju projekata Prvog poziva, 17. aprila u Podgorici;
 - Sastanak Zajedničkog sekretarijata i nacionalnih tijela s partnerima na tematskim projektima, 18. aprila u Podgorici;
 - Seminar za vodeće partnere projekata Prvog poziva, 20. aprila u Podgorici;
 - Sastanci s crnogorskim partnerima na projektima Prvog poziva, 15. i 16. juna u Podgorici;
- 7) Dunavski transnacionalni program:
- Implementacioni seminar za projektne partnere, 23. oktobra u Podgorici;
 - Info dani povodom najave Trećeg poziva za dostavljanje predloga projekata, 28. novembra u Podgorici, 29. novembra u Bijelom Polju i 4. decembra u Kotoru.
- 8) Mediterranski transnacionalni program:
- Implementacioni seminar za crnogorske korisnike sredstava Drugog poziva 28-29. marta u Budvi;
 - Programska konferencija, 18-19. aprila u Rimu;
 - Implementacioni seminar 8-9. jula u Tirani;
 - Informativni dani, 1-19. oktobra u 22 opštine Crne Gore (u Gusinju, Plavu, Rožajama, Beranama, Petnjici, Andrijevici, Mojkovcu, Kolašinu, Bijelom Polju, Pljevljima, Žabljaku, Šavniku, Plužinama, Nikšiću, Danilovgradu, Herceg Novom, Kotoru, Tivtu, Budvi, Baru i Ulcinju);

- Informativni dan o Trećem pozivu, 13. novembra u Podgorici;

9) Jadransko-jonski transnacionalni program (ADRION):

- Info dani povodom objave Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata u okviru Prioritetne oblasti 2 – Održiv region, 13. aprila u Podgorici, 17. aprila u Beranama i 18. aprila u Baru;
- Implementacioni seminar za projektne partnere, 24-25. septembra u Budvi.